

ayetlerle ilgili yorumlarını içerir. Böylece okuyucu Kur'an-ı Kerim'in icazına hayrette kalırken aynı zamanda İbn Arabî'yi ve onun düşünce sistemine doğru uzun bir yolculuğa çıkar.

Kısaca tanıtımın yaptığımız içeriğine ışık tutmak kaydıyla bazı atıflarda bulunduğumuz bu eser İbn Arabî hakkında Türkçe çevirisi yapılan ilmi eserler arasında önemli bir konumdadır. İbn Arabî'nin doğru bir şekilde anlaşılmasını ve hakkındaki eleştirilerin iyi bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacaktır. Sadece aktarmaya dayalı bir anlatım metodundan ziyade tahlil, tetkik ve tartışma yöntemi kullanılmıştır.

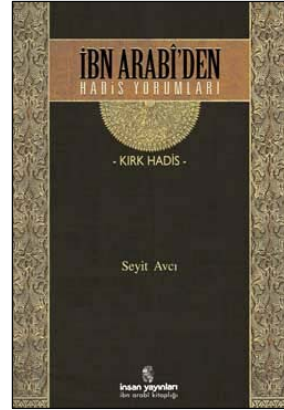
Seyit Avcı, *İbn Arabî'den Hadis Yorumları*, İnsan Yay., İstanbul 2008.

Hazırlayan: Öncel DEMİRDAŞ *

İslam tarihinde yaşamış olan mutasavvıfların şahsiyetlerini tanımak tasavvuf kültürünü öğrenmek açısından büyük bir önem arz etmektedir. Şüphesiz bu mutasavvıflardan en dikkat çekenlerinden biri de İbn Arabî'dir. O kendine has zengin sezgileri ve özgün fikirleriyle tasavvufta geniş ve canlı bir alana sahip olmuştur.

Tanıtımını yaptığımız eser yazarın daha önce el-Fütûhâtü'l-Mekkiye'de İbn Arabî'nin hadis anlayışı adıyla okuyuculara takdim ettiği çalışmasının bazı kısımlarını özetlemek suretiyle meydana getirilmiştir. Eserde Fütûhât'ta geçen hadislerden kırk hadis seçilmiş bu hadislerin tam metinleri ve tercümelerine yer verilirken aynı zamanda bu hadislerle ilgili İbn Arabî'nin yorumları da aktarılacak suretiyle eser zenginleştirilmiştir.

Çok kısa tutulan giriş bölümünde İbn Arabî'nin tasavvuf görüşünün bütün insanlığı kucakladığından ve evrensel anlamda insan sevgisinden söz edilir. Burada ayrıca Kâtib Çelebi'nin İbn Arabî'nin eserlerindeki cemal anlayışına atfen "cemal semtinin celal semtinden yeğ ve üstün" dediği nakledi-

* Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi

lir.

Eser başlıca İbn Arabî ve hadis yorumları diye iki ana başlıktan oluşur. İbn Arabî başlığı altında önce hayatı ile ilgili bir biyografi sunulmuş daha sonra ise İbn Arabî hakkında söylenen müsbet ve menfi eleştiriler ele alınmıştır.

Hakkındaki menfi eleştiriler onun İslâm dışı bir dairede hareket ettiğine, temel fikir ve düşüncesinin Kur'an ve sünnete dayanmadığına yöneliktir. Bu menfi görüş sahibi âlimlerin görüşlerini Süyûtî iki gruba ayırır. Bir grubun onun velî olduğuna diğer grubun ise onun velî olmadığına inandığını vurgular. Bu iki görüşün dışında kendisi üçüncü bir görüş ortaya koyarak "İbn Arabî'nin velî olduğuna inanılmalı fakat kitaplarının okunması yasaklanmalı" diyerek fikrini beyan eder. Nitekim İbn Arabî'nin bizzat kendisi tarafından söylendiği ifade edilen "Bizden olmayanların bizim kitaplarımızı okuması haramdır" şeklindeki sözü dikkate alındığında İbn Arabî kendilerinden olmayanların eserlerini okumasını istememiştir.

Yazar bu görüşleri İslâm'ın ilim hususundaki "ilim mü'min'in yitik mahlıdır, onu nerede bulursa almalıdır" hadisini de göz önünde bulundurarak ilmi eleştiri yapılırken "takdir edilmesi gereken yerde takdir eden, tenkit edilmesi gereken yerde tenkit eden" bir ilim anlayışının gelişmesi gerektiğini vurgulamak kaydıyla seçici bir anlayış savunur. Ayrıca yazar İbn Arabî'nin kendisine yapılacak eleştirileri mânâ aleminde önceden gördüğünü kendi diliyle anlattığı bir hatıratıyla nakleder.

İbn Arabî'yi takdir edenleri kronolojik sıraya göre zikreden yazar çağdaşı Fahreddin er-Râzî, İbn Arabî'nin velâyetine inananlar arasında tutmaktadır. Yine aynı dönemde yaşamış Ebû Hafs Ömer es-Sühreverdi, İbn Arabî'nin hakikatler deryası olduğunu söyler. Hadis âlimi Nevevî de İbn Arabî'ye hüsn-i zan besleyenlerdendir.

Osmanlı döneminde ise şeyhü'l-İslâm Kemal Paşazâde İbn Arabî'nin büyük "bir şeyh, kendisine tâbî olunacak değerli bir insan, âriflerin kutbu, muvahhidlerin imamı, kâmil bir müctehid, faziletli bir mürşid" diyerek övgüyle söz etmiştir. Aynı şekilde Osmanlı âlimlerinden Taşköprizâde, Kâtib Çelebi, İsmail Hakkı bursevî de İbn Arabî hakkındaki görüşlerinde ona duydukları hayranlıklarını ifade ederler.

Yakın tarihimizde türkiyede yetişen İslâm âlimlerinden biri olan Mehmed Ali Aynî, "Şeyh-i Ekber'i Niçin Severim" adlı risalesinde İbn Arabî'ye karşı duyduğu sevgiyi dile getirmiştir. Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu'ya göre Muhyiddin İbn Arabî "müteşerri, mütesennin bir sûfidir." Efendimize ve hadislerine bilimsel ve rûhânî manada bağlıdır. Onunla yücelmekten şeref duymaktadır. Yazar daha birçok İslâm âliminin İbn Arabî

hakkında müsbet görüşleri olduğunu söylemekle İbn Arabî'nin değerli bir ilim adamı olduğuna şahadette bulunduklarını söyler.

Kitabın müellifi hadis yorumları başlığı altında farklı konulardaki kırk hadisi ele alır. Bu hadislerin metinlerine ve buna bağlı olarak yapılan yorumların muhtevası incelendiğinde hadislerin genel hatlarıyla iman, ahlâk, ahiret hayatı ve beşeri münasebetlerle ilgili konuları içerdiğini görmek mümkündür. İman konusu ile ilgili hadislerle, Allah'a iman, sünnete uymak; ahlâk konusuyla ilgili olanlar, güzel ahlâk, Hz. Peygamber'in ahlâkı; ahiret konusuyla ilgili olanlara, kıyamet günü, cehennem halkı ve beşeri münasebetlerle olanlara ise anaya saygı, selam vermek gibi hadisler okuyucunun ilgisine sunulmuştur.

Yazar sonuç bölümünde öncelikli olarak İbn Arabî'nin şimşekleri üstüne çeken yorumlarını bir değerlendirmeye tâbi tutmuştur. Ancak bu fikirleri ortaya koyan kişinin yalnız kendisi olmadığını ondan önceki dönem âlimlerinin de bu fikirleri savunduğunu söyler. Okuyucuyu objektif bir bakış açısına yönlendiren yazar İbn Arabî'nin hayatı boyunca Kur'an ve sünnete bağlı kalmaya çalışan iyi bir müslüman olduğunu ifade eder. İbn Arabî'nin hadis ve sünnet bilgisinin yeterli düzeyde olduğuna dair tesbitlerini birçok âlimin fikirlerine de yer vererek destekler.

Kısaca tanıtımın yaptığımız içeriğine ışık tutmak kaydıyla bazı atıflarda bulunduğumuz bu eser İbn Arabî hakkında Türkçe yapılan ilmi eserler arasında önemli bir konumdadır. Eser okuyuculara genel anlamda hadis özelde ise İbn Arabî ve onun hadis yorumları üzerine araştırma yapmak isteyenlere geniş bir bilgi birikimi sunacaktır. Ayrıca İbn Arabî'nin doğru bir şekilde anlaşılmasını ve hakkındaki eleştirilerin iyi bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacaktır. Son olarak yorumları yapıldığı halde tam olarak zikredilmeyen birkaç hadisin orjinallerinin verilmesi ve kaynaklarının dipnotta gösterilmesi ortaya çıkabilecek herhangi bir tartışmayı önlemiştir. Sadece aktarmaya dayalı bir anlatım metodundan ziyade tahlil, tetkik ve tartışma yöntemi kullanılmıştır.